Nr. 207. Czwartek 9. Września 1852. Rok gazecie 41.

GAZETA LWOWSKA.

Z Dodatkiem tygodniowym i codziennym urzędowym Dziennikiem, kosztuje w prenumeracie: Bez poczty: kwartalnie 4 złr. 15 kr., miesięcznie 1 złr. 25 kr. Z pocztą: kwartalnie 4 złr. 40 kr., miesięcznie 1 złr. 40 kr. — Insercya od wiersza w półkolumnie (drukiem garmont) po raz piérwszy 4 kr. następnie po 2 kr. m. k

PRZEGLĄD.

Monarchya Austryacka. — Ameryka. — Anglia. — Francya.— Włochy. — Niemce. — Królestwo Polskie. — Turcya. — Wiadomości handlowe.

Monarchya Austryacka.

Rzecz urzędowa.

Wiédeń, 3. września. Dnia 4. września wyjdzie w c. k. nadwornej i rządowej drukarni w Wiédniu i będzie rozesłany LIII. zeszyt powszechnego rządowego dziennika ustaw państwa, a mianowicie w wiemieckim języku osobno, i w madjarsko-niemieckiem podwójnem wydaniu.

Zeszyt ten zawiera pod

Nr. 170. Cesarski patent, z 24. lipca 1852, którym się regulamin adwokatów dla Węgier, Kroacyi, Slawonii, Temeskiego Banatu i Serbskiego Województwa przepisuje z tem postanowieniem, że zdniem 1. stycznia 1853 ma wejść ten regulamin w moc obowiązującą.

Nr. 171. Oświadczenie ministeryalne z dnia 30. lipca 1852, tyczące się umówionej między Austryą i Saxonią konwencyi względem ścigania przez wzajemną żandarmeryę zbrodniarzy zbiegłych w inne terytoryum państwa.

Nr. 172. Dekret ministerstwa finansów z 30. sierpnia 1852, do wszystkich krajowych władz finansowych, następnie do fabryk tabaki i tytoniu, dyrekcyi loteryi i leśnego urzędu niższej Austryi, którym się postanawia, w jaki sposób nadal ma być toczona indagacya, dla ocenienia praw do zaopatrzenia pozostałych wdów i sierot po takich urzędnikach publicznych, którzy w czynnej służbie jako dobrowolni samobójcy życie sobie odbiorą, czyli samobójstwo nastąpiło przy zdrowych zmysłach, lub nie.

Nr. 173. Dekret ministeryów spraw wewnętrznych, wojny i finansów z 31. sierpnia 1852, obowiązujący dla wszystkich krajów koronnych, wyjąwszy Pogranicze wojskowe, względem przypadków w których, i trwałości, podczas której ma nastąpić zaopatrzenie wojska będącego w marszu, przez tego, który daje kwaterę za przepisaną prawem indemnizacyą.

Inne ośm podwójnych wydań tego LIII. zeszytu powszechnego dziennika ustaw państwa będą dnia 7. września b. r. wydane i rozesłane.

Również dnia 4. września 1852 wyjdzie do niemieckiego osobnego wydania *spis osnowy* wydanych w miesiącu *sierpniu* 1852 zeszytów dziennika ustaw państwa, tudzież *czesko-niemieckie* i *włosko-niemieckie* podwójne wydanie wydanego w niemieckim języku osobno dnia 2. lipca b. r. XLI. zeszytu rządowego dziennika ustaw państwa.

Dnia 28. sierpnia 1852 wydano i rozesłano: *halicko-rusko-niemieckie* podwójne wydanie XXXVII. zeszytu dziennika ustaw państwa z roku 1850 tudzież XLIV. zeszyt bieżącego roku, który w niemieckim wydaniu wyszedł był dnia 24. lipca 1852, we wszystkich podwójnych wydaniach, wyjąwszy włosko-niemieckie, w którem ten zeszyt dziennika ustaw państwa wyszedł już dnia 14. sierpnia b. r.

Lwów, 31. sierpnia. Do Lwowskiego urzędu obwodowego wpłynęło na rzecz funduszu inwalidów hrabi Radetzkiego od mieszkańca wsi Ostrowa, dominium Szczerzec, Hryńka *Jaremko* 3 złr. m. k., od dzierzawców propinacyi Abrahama Izaka *Strok* z Rakowca i Mojżesza Roth z Krotoszyna 5 złr. m. k., a od byłego dzierzawcy propinacyi w Wołkowie Izaka Zimmer 2 r. 48 kr. m. k.

Przesełając te kwoty na miejsce przeznaczenia podaje prezydyum krajowe te patryotyczne dary do wiadomości publicznej.

Sprawy krajowe.

(Rozporządzenie c. k. ministeryum wojny.)

Wiédeń, 4. września. C. k. ministeryum wojny rozporządziło w porozumieniu z ministeryami spraw wewnętrznych i sprawiedliwości pod względem zaszłej kwestyi, aby wszystkie prożby podane do korpusów albo władz wojskowych o uwolnienie od służby wojskowej owych małoletnich, którzy należąc do Węgier, Kroacyi, Slawonii, województwa serbskiego, temeskiego banatu i do Siedmiogrodu, bez wiedzy ojca lub opiekuna dobrowolnie wstąpili do c. k. służby wojskowej, a reklamowani są ze strony ojca lub opiekuna, — odsełano do przynależnych władz politycznych dla dalszego urzędowania. Względem dalszego postępowania w takich sprawach, nakazało c. k. ministeryum wojny w porozumieniu z c. k. ministerstwem spraw wewnętrznych, wszystkim podrzędnym korpusom wojskowym, aby o każdem dobrowolnem wstąpieniu do wojska niezwłocznie donosiły przynależnej władzy politycznej. Władze zaś polityczne obowiązane są po otrzymanem uwiadomieniu, jeżeli ochotnik jeszcze był małoletnim, starać się o to, aby jego ojciec lub opiekun został uwiadomiony o jego wstąpieniu do wojska z tym wyraźnym dodatkiem, że przeciw temu wstąpieniu, jeżeli nastąpiło bez ich pozwolenia w przeciągu roku podać mogą reklamacyę do przynaleznej władzy politycznej. Względem każdej takiej reklamacyi mają władze polityczne odnosić się do komend werbowniczych dla dopełnienia przepisów wydanych względem podań o uwolnienie od służby wojskowej, i przedłożyć potem podanie wyższej władzy politycznej do rozstrzygnienia. *(L. k. a.)*

(„Austria" o austr. kasach oszczędności.)

Dziennik *Austria* zawiera w trzecim artykule o kasach oszczędności następujące ważne uwagi: „Za rok 1847 i 1848 podało z istniejących 54 kas oszczędności tylko 14 dokładne przeglądy dochodów i wydatków, a mianowicie w następującym porządku: Wiédeń, Oberhollabrunn, Grac, Lublana, Klagenfurt, Tryest, Innsbruck, Bregenz, Ala, Roveredo, Feldkirch, Praga, Zara i Ragusa, za rok 1849 i 1850 z 61 kas oszczędności tylko 15, do których oprócz wyżej wspomnianych jeszcze należała kasa oszczędności w Medyolanie.

Ograniczając się więc na tej małej liczbie kas oszczędności dadzą się rezultaty ich w ostatnich czterech latach zestawić w następujący sposób:

W roku.	Liczba wkładających.	Kwota wkładek z końcem roku złr.	Ogół majątku w administracyi kas oszczęd. złr.
1847	248430	58,247,867	61,591,977
1848	195598	45,385,919	48,424,830
1849	234641	54,223,830	58,309,162
1850	284802	64,933,265	69,212,496

Powyższe liczby dowodzą, jak znacznym jest zakres i działanie odnośnych kas oszczędności, jakkolwiek z tych liczb bynajmniej poznać niemożna, czyli się działanie kas oszczędności głównie rozciągało na klasy uboższe, na pracę i oszczędność albo raczej na zamożniejsze klasy mieszkańców.

Oprócz-tego widzimy, że się w udziale kas oszczędności bardzo wyraźnie odbijają każdoczesne polityczne stosunki kraju. Widzimy bowiem jak znacznie z przyczyny zakłócenia publicznego pokoju w r. 1848 spadła suma wkładek w porównaniu z wkładkami roku poprzedzającego; że ta suma jeszcze długi czas po przywróconym pokoju z końcem roku 1849 niedoszła do wysokości roku 1847; jednakże z wzmaganiem się zaufania w trwałość pokoju wyższą już była z końcem r. 1850 o 6,685,398 złr. w porównaniu z rokiem 1847. — Powyższy przegląd okazuje nakoniec jak najdowodniej, że sumy ulokowane rocznie w kasach oszczędności równie jak cały majątek kas oszczędności znaczną stanowi część majątku narodowego Austryi, że przeto kasy oszczędności tutaj równie jak i w Anglii, we Francyi, w Prusiech i w innych państwach zasługują na najzupełniejszą opiekę ze strony administracyi państwa. Na tę opiekę zasługują szczególnie Węgry z temeskim Banatem, Wojewodyną i Siedmiogrodem. W tych krajach rozszerzył się w ostatnich latach bardzo znacznie zakres kas oszczędności. Liczono tam w roku 1850 39 takich zakładów roczne wkładki wynosiły ogółem 5,232,195 złr., a cały majątek zostający pod zarządem pietnastu z tych kas oszczędności wynosił znaczną sumę 10,549,542 złr. Doliczywszy te sumy do odnośnych sum wkładek powyżej wykazanych okazała się ogółowa ilość pieniędzy ulokowanych w r. 1850 w austryackich kasach oszczędności w sumie 70,225,460 złr., a ogółowy majątek zostający w administracyi kas oszczędności w sumie 79,762,038 złr. Przy teraźniejszych stosunkach ludności posiadania ziemskiego, przemysłu i handlu owych krajów, w obec zmiany tamtejszych podstaw ekonomicznych, wiele zależy na skutecznej pomocy, jaką się przez uwzględnienie i wspieranie kas oszczędności da zamiłowaniu w pracy, oszczędności i zbieraniu kapitałów. *(L. k. a.)*

Medyolan, 28. sierpnia. Cały świat uznaje, że powrotowi cesarskich wojsk po nieszczęsnych zamieszkach roku 1848 nie towarzyszył ani jeden akt okrucieństwa albo zemsty. Nawet jawni nieprzyjaciele Austryi nie zdołają w tym względzie zrobić najmniejszego

zarzutu ani rządowi ani wielkodusznemu reprezentantowi jego, sędziwemu marszałkowi Radetzkiemu. Na około bastyonów Medyolanu zniszczył pożar wiele budynków, które podpalone zostały nie przez zwycięzców, lecz przez uciekających nieprzyjaciół. Wspaniałomyślny marszałek pozwolił wróciwszy do stolicy lombardzkiej każdemu, kto chciał, szukać schronienia za granicą; słusznie robiono wtedy uwagę, że temu wielkiemu mężowi nie zbywało na środkach do zaspokojenia żądzy zemsty, gdyby się był chciał powodować podszeptom namiętności i egoizmu. Rząd austryacki naśladował względem stolicy lombardzkiej przykład Henryka IV., gdy trzymał Paryż w oblężeniu, zasłużył przeto według zdania wszystkich rozsądnych i bezstronnych zupełnie na pochwałę, która się należy ludzkiemu, łagodnemu zwycięzcy.

Gdyśmy przytem młodego Monarchę widzieli obejmującego z chęcią i godnością wielkie posłannictwo swoje, i zrzekającego się uciech młodości, aby się zupełnie oddać wykonaniu swoich poważnych i trudnych obowiązków monarszych; gdyśmy widzieli, jak zwyciężył bunt we Włoszech i w Węgrzech, z jaką odwagą się gotował stawić czoło Prusom, jak zniweczył nieprzyjaźne postępowanie Turcyi, i Anglii, jak zdolnemi do obrony uczynił wybrzeża morza adryatyckiego, jak pomnożył swoją marynarkę i jej dowództwo złożył w pewne ręce, jak się chętnie narażał na trudy dłuższych podróży, aby pozyskać miłość swoich ludów i śród największych trudności miał staranie o wszystkie potrzeby wojska i administracyi; jak użył stósownych środków, aby zaprowadzić znaczne oszczędzenia i zgotować ludom szczęśliwą przyszłość, jak czarodziejską niejako siłą oziębłość Wenecyan i gniew Węgrów zmienił w miłość i entuzyazm; gdyśmy to wszystko widzieli, natedy mogliśmy słusznie powiedzieć, że dla Austryi zeszła jutrzenka lepszego dnia. Któżby nieuznawał w młodym jeszcze Monarsze, że On posiada ducha, serce i czynność władzcy urodzonego, aby uszczęśliwić swoje ludy. *(Abbl. W. Z.)*

(Wiadomości potoczne z Wiédnia.)

Wiédeń, 2. września. Na podanie, w którem wykazano nagłość nowéj ustawy o lasach, odpowiedziało wysokie ministeryum kultury krajowéj, że niezapoznaje nagłéj potrzeby wydania nowej ustawy o lasach, odpowiadającéj ile możności wszelkim wymaganiom w téj mierze, i dlatego bez ustanku stara się powszechnej potrzebie jak najprędzéj zaradzić, a przeto wkrótce można się spodziewać wydania namienionej ustawy.

— Tegoroczny kongres austryacko-niemieckiego towarzystwa pocztowego odbędzie się w przyszłym miesiącu w Berlinie. Na tym kongresie przyjdzie pod obrady zaproponowane dalsze zniżenie portoryi listowej.

— Ze strony wysokiego ministeryum finansów wydano do publicznych władz rozkaz, aby przy rozpoznawaniu fasyi o podatku dochodowym z jak największą ścisłością postępowały, gdyż okazało się, że przychód z tego podatku jest stosunkowo daleko mniejszy, niż wykazany w statystycznej drodze ogółowy dochód.

— Jak do *N. Pr. Ztg.* piszą z Wrocławia, konstatowana jest cholera wewnątrz Szląska w obwodach Gleiwitz, Rosenberg, Kreutzburg, Oels, Trebnitz i Ohlau. W Wrocławiu już od dwóch tygodni ogłoszono jéj pojawienie sie raportem policyi, dotychczas jednak dotknęła tylko kilka osób, które z zagranicy przybyły. Natomiast grasuje szkarlatyna więcéj niż kiedykolwiek; choroba ta zabrała w ciągu tego roku około 100 osób. *(Ll.)*

— 3. września. Na rozkaz Cesarza Jego Mości robią na wielki rozmiar próbę produkowania i używania bawełny strzelniczej, i w tym zamiarze założył c. k. inspektorat artyleryi na górze Simmering nowe laboratoryum.

— Między dyrekcyami Krakowskiej i Warszawskiej kolei żelaznej rozpoczęto negocyacye dla porozumienia się o pożądaną zmianę godzin przyjazdu i odjazdu różnych pociągów. Przez zaproponowane przyspieszenie możnaby o 15 godzin prędzej z Wiédnia do Warszawy się dostać, niż to teraz się dzieje. W tych układach ma udział także dyrektor górno-szląskiej kolei żelaznej.

— Kniaź Montenegrynów postępuje sobie, jako do *„Tryest. Gaz,“* piszą z Kattaro, z największą surowością przeciw rozbojom. Cztery lub pięć osób, które się dopuściły tej zbrodni, ukarano kijami, co dotychczas nigdy niebywało w Montenegro. Następnie zaprowadził podatek 20 kr. od każdego towarami objuczonego konia. *(Ll.)*

— Według §. 90. austryackiej powszechnej taryfy cłowej postanawia się względem rozmaitych za granicą przyrządzonych lekarstw, że każda osoba prywatna, która chce sprowadzić je dla siebie, musi mieć pozwolenie od władzy medycynalnej tego miasta, gdzie mieszka. Ale żeby w tym względzie zachowywano w duchu ustawy jednostajne postępowanie, rozkazało c. k. ministeryum finansów, że na przyszłość należy cesarskie urzęda prosić o osobne w duchu rezolucye od władzy medycynalnej wydane pozwolenie, przyczem się rozumié, że namieniona prożba o pozwolenie sprowadzenia rzeczonego towaru według przepisów stęplowych powinna być 30 kr. stęplem zaopatrzona.

— Wczoraj przybył tu najprzewielebn. Arcybiskup Paryża imx. Sibour.

— Statuta austryackiego towarzystwa lasów państwa właśnie otrzymały najwyższe potwierdzenie, a przeto namienione towarzystwo liczące już 104 członków, należy za ukonstytuowane uważać. *(Lit. kor. austr.)*

(Kurs wiédeński z 7. września 1852.)

Obligacye długu państwa 5% $95^7/_8$; $4^1/_2$% $86^1/_4$; 4% —. 4% z r. 1850. —; wylosowane 3% —. Losy z r. 1834 —; z roku 1839 $133^1/_4$. Wiéd. miejsko bank. —. Akcye bankowe 1356. Akcye kolei pół. 2225. Glognickiej kolei żelaznéj 790. Odenburgskie —. Budwejskie —. Dunajskiej żeglugi parow. $735^1/_2$. Lloyd —.

Ameryka.

(Wiadomości z Kalifornii i z wysp Sandwichskich.)

Nowy Jork, 17. sierpnia. Z Kalifornii otrzymano niektóre interesujące doniesienia. Niedaleko Viacita znaleziono 60 stóp pod ziemią bryłę złota, ważącą 26 funtów (wartości do 5400 dolarów). W ogóle opłacają się poszukiwania złota dość sowicie, i wyciągnięto długie już kanały w miejscu obfitującem w kruszec złoty lecz cierpiącem niedostatek wody. W przeciągu dwóch tygodni przybyło do 4000 wychodźców z Chin, a podczas uroczystej w San Francisco procesyi dnia 4. lipca wzięli i Chińczycy w niej udział; długi szereg Chińczyków przyłączył się był do tej procesyi z ogromną chorągwią z czerwonej materyi jedwabnej, na której znajdował się smok cesarski złotem wyszyty. Uroczystość ta kosztować miała Chińczyków do 12.000 dolarów.

W głębi Kalifornii wszelakoż nie ustały potąd jeszcze rozboje, zabójstwa i nierząd sądów ludu. Oddział wojsk amerykańskich stacza teraz nieustanne boje z Indyanami, którzy w niedługim przeciągu czasu dopuścili się 57 morderstw i rabunków. Tamtejsi wszakże Jankees małoco lepiej postępują sobie od tych Indyanów. Tak n. p. wyrugowali całe towarzystwo z 400 cudzoziemców, Mexykanów, Francuzów i Niemców z bogatych kopalni pod Mariposita. Cudzoziemcy chcieli z początku stawić opór pod wodzą pewnego Francuza, lecz widząc przed sobą batalion 200 strzelców wystawiony przez Jankeesów, ustąpili przemocy. Pewien Mexykańczyk, który już o 5ciu miesięcy kopał złoto pod Mariposita i do 1300 dolarów wyłożył na sprawienie machyn, odrzekł się wszystkiego i ledwie uszedł cały.

Rozmaite wiadomości.

— O cholerze w Poznańskiem, przytaczamy list ku własnej dla nas przestrodze jak się na przypadek zachować. „Właśnie przed pięcioma tygodniami mieliśmy tu pierwszy wypadek śmierci na cholerę, a w ciągu dalszych dni czternastu były symptomata téj choroby tak łagodne, żeśmy już cieszyli się nadzieją, iż nie tak będzie szkodliwa jak dawniej. Nagle jednak rozszerzyła się z największą gwałtownością, a od trzech tygodni zapada w przecięciu z 40,000 ludności dziennie 100 osób na cholerę, z których 50 do 60 zwykle umiera, i to w przeciągu 2ch do 10ciu godzin! Plaga ta nowoczesna posuwać się będzie zapewne znowu ze wschodu na zachód, i nie ominie też i strony południowe, zaczem niektóre w téj mierze uwagi praktyczne byłyby na swojém miejscu. Wiedzieć najprzód należy, że epidemia ta inaczej się dziś zapowiada niż dawniéj, i że oprócz niéj i inne jeszcze grasują choroby, a mianowicie febry przerywane. Rozwolnienie jest silne, wymioty zaś nie wielkie, i często raz tylko jeden; potem następują kurcze; wkońcu ustają wszystkie te symptoma, a chory umiera z samego tylko wycieńczenia, cera i rysy twarzy nie ulegają wielkiej zmianie. Epidemia zagnieżdża się w szczególnych dzielnicach miasta, mianowicie zaś mających położenie nizkie, tudzież w blizkości stawów, rowów a w ogóle przy wodach stojących, lub gdzie niema dobrego odpływu. Mieszkańcy takich stron powinni pomieszkania swoje po zachodzie słońca dobrze zamykać, gdyż miazma zdaje się na słońcu utracać zgubny swój wpływ i szkodliwość. Mamy tu taką dzielnicę zwaną „rybacką“. Jest-to właściwie zaułek z blisko 800 mieszkańcami, z których przeszło 200 już umarło, a ostatniej nocy znów 17 zachorowało. Cały ten zaułek wystawiony jest na zgubny wpływ epidemii, a w niektórych domostwach nie została i jedna żywa dusza. Tak wczoraj pochowano z jednego domu całą familię stolarza — męża, żonę i 3je dzieci równocześnie. Dziwna jednak rzecz, że z 500 uczniów gymnazyum leżącego na rogu téj zapowietrzonej ulicy, i gdzie nauki ciągle się odbywają, aż do dnia dzisiejszego żaden jeszcze nie zachorował! Wprawdzie zachodzi tu okoliczność, że lokal ten otwarty jest tylko w godzinach cieplejszych przed- i po południu. Dodać także należy, że epidemia jak dawniej tak i teraz zmiata szczególnie *biedniejsze* klasy ludności, i że majętniejsi mogą się przed nią łatwiej zabezpieczyć, zwłaszcza przy należytem dopełnieniu warunków ostrożności. Pokazuje się, że choroby téj można się ustrzedz, lub dać sobie powód do niéj. Pojawia się prawie zawsze po nagłem zaziębieniu, lub za *niewielkiem nawet* uchybieniu przeciw przepisom dyetetycznym. Ogórki, surowe owoce i mleko kwaśne sprowadzają prawie zawsze skutki śmiertelne; również i używanie do napoju wody miękkiej, np. stawowej lub rzecznej, jest bardzo szkodliwe. Z mięsiwa należy się najbardziej wystrzegać wieprzowiny i mięsa kaczego, tudzież wszystkich wzdymających jarzyn.

— Według otrzymanej pocztą wiadomości z wysp Sandwichskich z 26. maja złożyła królowa Pomare koronę. Natomiast uznano starszego jej syna królem w Rasatea, młodszego królem w Huahina, a córkę jej mającą zaślubić się z księciem Kamehamea, królową w Bolobolo. Pomare zatrzyma tytuł królowej matki i pobierać będzie apanaż. Senat Stanów zjednoczonych powziął uchwałę, iżby podano do prezydenta o wysłanie ajenta na wyspy Sandwichskie dla otrzymania raportu o skutku negocyacyi względem nabycia wysp tamtejszych. *(P. Z.)*

Anglia.

(Wiadomości o podróży J. M. Królowej.)

Londyn, 1. września. Onegdaj wieczór przybył dwór z Birmingham do Derby, był tam przyjmowany przez księcia Devonshira i nazajutrz odjechał dalej. Telegraf doniósł jeszcze wczoraj wieczór, że Jej Mość Królowa w najlepszem zdrowiu przybyła o pół do drugiej do Newcastle, a w kilka minut po piątej stanęła w Edynburgu. Przyjęcie w obu rzeczonych miastach było skromne, ale bardzo serdeczne. Dziś o ósmej godzinie zrana opuściła królowa Edynburg. Lord Malmesbury przyłączył się do dostojnych podróżnych na stacyi Basingstoke. *(P. Z.)*

Francya.

(Wiadomości potoczne z Paryża.)

Paryż, 31. sierpnia. „*Moniteur*" ogłasza dekret prezydyalny poruczający pp. *Ardoin* i *Comp.* wybudowanie gmachu przeznaczonego na wystawy publiczne i oraz na uroczystości publiczne, cywilne i wojskowe festyny. Gmach ten stanąć ma na wielkim otwartym placu pól elizejskich, i zbliżyć się podobieństwem do kryształowego pałacu w Londynie.

— Dziennik pomieniony w dalszym ciągu gorliwej swej polityki przeciw gazecie „*Times*" przedrukował dzisiaj artykuł z „*Morning Post*" pisany w duchu przeciwnym, który tym sposobem otrzymał niejako urzędowe potwierdzenie. Pomiędzy innemi zasługują na bliższą uwagę następujące szczegóły: „że nie zdaje się, aby Ludwik Napoleon pragnął bardzo proklamacyi wynoszącej go do godności cesarskiej, zwłaszcza że to od niego tylko zawisło, a co do małżeństwa z księżniczką Waza, tedy nie należy wierzyć ani stanowczym propozycyom z jednej, ani zerwaniu rozpoczętych negocyacyi z drugiej strony."

— Biskup z Mallos i oraz wikary apostolski z *Siam*, ksiądz *Pallegoix* przybył w towarzystwie dwóch młodych Siamczyków i miał już posłuchanie u prezydenta republiki. Pomienieni Siamczykowie mieli w rodowitym swym języku następującą do prezydenta republiki przemowę: „My, Xom i Keo, dzieci królestwa Thai, życzymy sobie uklęknąć, i temu, który rządzi Francyą, złożyć uszanowanie nasze. Błagamy Pana Niebios i Ziemi o zachowanie Waszej książęcej Mości, aby panował nad tym narodem w spokoju i z największą sławą, i by mu raczył dozwolić szczęśliwego, tysiącletniego życia." *(P. Z.)*

— 1. września. Dzisiejszy *Moniteur* ogłosił kontrakt względem wielkiego gmachu wystawy, zawarty między *rządem* z jednej a panem *Ordoin i spółką* z drugiej strony. Koncesya trwa 35 lat a rząd gwarantuje minimum prowizyi 4 pct. od sumy, która 13 milionów przechodzić niemoże. We dwu latach musi być gmach gotowy. Przeznaczony jest na powszechne wystawy, a mianowicie także na wystawy kunsztu (do czego dotychczas Paryż nieposiadał stosownego lokalu). Oprócz tego zastrzega sobie państwo dwa razy w tygodniu bezpłatne użycie lokalu do obywatelskich i wojskowych uroczystości. Podczas powszechnéj wystawy niemożna, jak wpoprzód oznaczono, pobierać więcéj, jak 3 fr. za wstęp; przynajmniej raz w tygodniu musi być wstęp (widocznie w interesie robotników) aż do 25 centymów (około 2 śrebr. gr.) zniżony. Państwo zastrzega sobie prawo po 10 latach gmach zakupić. — Utrzymują, że za 2 lata będzie ten gmach dla powszechnej wystawy przemysłowej otworzony.

— W półurzędowej części *Monitora* czytamy:

„Niektóre obce dzienniki zapowiadają ciągle blizkie odwołanie francuskiego w Rzymie i Civitavecchia garnizonem stojącego wojska. Wiadomości te są bezzasadne, równie jak dołączone do nich komentarze, a my możemy zapewnić, że właśnie w Rzymie najmniej wiary znajdują".

— Prezydent republiki zezwolił dekretem z 28. sierpnia na rehabilitacyę jenerała *Despans-Cubieres*, który za Ludwika Filipa przez sąd parów za przedajność w procesie pana Teste był osądzony. Sąd apelacyjny w Rouen zarejestrował na wczorajszem posiedzeniu ten dekret.

— Były minister państwa *Casabianca* udaje się również na swą posadę jako prezydent rady jeneralnej Korsyki. Wiezie z sobą plany do materyalnego podźwignienia tej wyspy. *(G. Pr.)*

(Rozporządzenie policyi.)

Paryż, 29. sierpnia. Na mocy ustawy z dnia 8. lipca b. r. rozporządzono, że kto farbą lub w inny sposób każe na publicznych miejscach, gmachach, lub na płótnie przylepiać plakaty, musi płacić postanowiony ustawą z dnia 8. lipca podatek 50 cent. za metr kwadratowy, a 1 fr. za plakat większéj objętości, prócz tego ma się postarać o pozwolenie do przylepienia w departamentach od władzy komunalnej, a w Paryżu od policyi. Przy opłacie należytości trzeba podać text plakatu, nazwisko i pomieszkanie tych, w których interesie ma być przylepiony, tudzież nazwisko i pomieszkanie samego ogłosiciela, następnie należy podać objętość plakatu, nazwisko ulic, miejsc i t. d., gdzie będą przylepione plakaty i liczbę mających się przylepiać egzemplarzy. Jeźli publiczna władza niepozwoli przylepić plakat, należytość będzie zwrócona. Władza komunalna lub prefekt policyi Paryża dają pozwolenie aż po okazaniu kwitu. Na każdym plakacie powinien być widoczny numer pozwolenia. Każde naruszenie tych przepisów ulega pieniężnej karze od 5 do 500 fr., równie jak karom wytkniętym w §. 464 karnego kodexu. Drugie rozporządzenie zawiera przepisy względem policyi ładunkowej i publicznych spraw podróżnych. *(G. W.)*

Włochy.

(Depesze telegraficzne.)

Florencya, 1. września. Trybunał sądu odrzucił reklamacyę Guerazzego względem niekompetencyi. Obrońcy zażądali zastanowienia posiedzeń sądu aż do odnośnej decyzyi najwyższego trybunału sądowego. Ale trybunał sądu odrzucił i tę propozycyę, a proces ma się teraz toczyć dalej bez przerwy.

Parma, 2. września. Minister państwa baron *Ward* wyjechał wczoraj do Wiédnia, gdzie zawarty między Austryą i Parmą traktat względem zjednoczenia cłowego przedłoży do ratyfikacyi.

Turyn, 1. września. Król. sardyński ambasador w Rzymie p. *Sambuy* opuścił Rzym, dowiedziawszy się o liście sekretarza państwa kardynała Antonelli pisanym do Arcybiskupa w Chambery, w którym gani nowy piemoncki projekt do ustawy o małżeństwie. Król w towarzystwie księcia Carignan był obecny na wielkich manewrach wojskowych wykonywanych pod dowództwem księcia Genuy. *(L. k. a.)*

Do napoju służyć może: wino czerwone, samo lub mieszane z wodą, czarna kawa, herbata z winem czerwonem, woda alkaliczna, porter i piwo takzwane bawarskie, którego konsumcya powiększyła się tutaj dwukrotnie od czasu panującej choroby. Kto się ciepło trzyma, powietrza nocnego, niestrawności i potraw szkodliwych wystrzega, może być bespieczny od téj choroby. Jeżliby mimo to uległ słabości, która zwykle zaczyna się od rozwolnienia i zawrotu głowy, tedy należy się natychmiast położyć do łóżka, wziąć na poty, i nieopuszczać pościeli przed upływem 48 godzin, chociażby słabość całkiem już ustała, gdyż w razie przeciwnym mogłaby nastąpić szkodliwa reakcya. Że regularne życie najpierwszą jest w téj mierze ochroną, dowodem tego jest tutejsza bardzo liczna załoga wojskowa, z której potąd tylko 20 do 30 żołnierzy zapadło na cholerę. Przeciwnie szkodliwą jest rzeczą dostać się z powietrza zdrowego nagle w atmosferę zaraźliwą; tak przybył tu przedwczoraj nowy oddział wojskowy ze Szląska, a dzisiaj już zachorowało trzech z pomiędzy tych żołnierzy na cholerę. Zresztą uważano, że przeciąg choroby téj na jednem i tem samem miejscu jest prawie dwukrotnie dłuższy niż dawniej. — W małych miastach naszéj prowincyi, szczególnie zaś w bliskości Wisły i Warty, tudzież po wsiach w miejscach zapadłych i wilgotnych, ulega w przecięciu prawie szósta część mieszkańców słabości. W końcu muszę tu uczynić uwagę, że na 24 wypadków śmierci liczymy tu zwykle 10 dzieci, 8 kobiet i 6ciu mężczyzn.

Przechowywanie długo mléka słodkiego i świeżego. — W porze letniej, mianowicie w czasie grzmotów, gospodynie nasze często ubolewają, bo im mleko kwaśnieje i zwarza się. Przyjemnem zapewnie będzie dowiedzieć się o środku jak zapobiedz téj niedogodności. Oto: „Do kwarty słodkiego mleka wlewa się łyżkę stołową wody przedystylowanej z chrzanu". Mleko z taką wodą utrzymuje się gdziekolwiek bądź postawione, nieprzykryte i bez sklepu, przez długi czas świeżo i słodko, gdy inne bez dodatku tej wody obok stojące szybko kwaśnieje.

— *Palące zwierciadło do pieczenia.* W Anglii pieką jeszcze bardzo wiele mięsa nad węglami kamiennemi. Wszelako przy takiem pieczeniu padają promienie ciepła tylko na wewnętrzną część pieczeni, bo zewnętrzna znajduje się w cieniu, a przy piecu trudno stać człowiekowi dla nadzwyczajnego gorąca. Obydwom tym niedogodnościom można zaradzić jednym i tym samym środkiem. Wynalazca umieszcza po-za pieczenią palące zwierciadło z kutego metalu z bliskiem ogniskiem (focus). Zwierciadło to chwyta padające po stronach pieczeni promienie ciepła i rzuca je na odwróconą od ognia część pieczeni, która tym sposobem pomiędzy dwoma ogniami się znajduje. Taka operacya pieczenia odbywa się bardzo prędko, ponieważ obie strony pieczeni równocześnie się wypiekają.

Niemce.

(Treść dosłowna wniosków wydziału politycznego odnoszących się do sprawy konstytucyjnej wolnego miasta Frankfurtu.)

Frankfurt, 29. sierpnia. Dosłowna treść wniosków wydziału politycznego odnoszących się do sprawy konstytucyjnej wolnego miasta Frankfurtu, a uchwalonych przez zgromadzenie związkowe na posiedzeniu dnia 12. b. m., jest następująca:

Wysokie zgromadzenie związkowe raczy wobec Senatu wolnego miasta Frankfurtu oświadczyć 1) że zgromadzenie związkowe nie uznaje prawomocności ustaw z dnia 19. października 1848 i z 20. lutego 1849 ani legalności zaprowadzonych przezto zmian konstytucyi tutejszego wolnego miasta ustanowionej uzupełniającym aktem konstytucyjnym z roku 1816; i przeto 2) raczy zgromadzenie związkowe wezwać Senat wolnego miasta, aby z swojej strony ogłosił wyraźnie nieważność tych obydwóch ustaw; przytem także 3) wyrzec oczekiwanie, że potrzebne na przyszłość zmiany tutejszej konstytucyi zaprowadzone będą tylko w drodze oznaczonej dopełniającym aktem konstytucyjnym z r. 1816; równocześnie także 4) oświadczyć, że sobie wysokie zgromadzenie związkowe względem takich zmian w konstytucyi zastrzega prawa przynależne w art. 61. wiedeńskiego aktu finalnego i w art. 46 aktu kongresu wiedeńskiego. *(Abdb. W. Z.)*

(Oczekiwane w Lubece przybycie Jego Mości króla Szwecyi.)

Lubeka, 1. września. W krótkim czasie (jak słychać 11go września) spodziewaja się tu przybycia J. M. króla Szwecyi i Norwegii w powrocie z Kissingen. Obydwa synowie królewscy, książęta z Upland i Dalekarlien zjechali już tutaj parопływem z Sztokholmu dla powitania swego ojca. *(G. Pr.)*

(Kurs giełdy frankfurtskiej z 4. września.)

Metal. austr. 5% $80\frac{1}{2}$; $4\frac{1}{2}$ —. Akcye bank. —. Sardyńskie —. Hiszpańskie $45\frac{1}{8}$. Wiedeńskie —. Losy z r. 1834 —; 1839 r. —.

(Kurs giełdy berlińskiej z 4. września.)

Dobrowolna pożyczka 5% — p. $4\frac{1}{2}$% z r. 1850 104. $4\frac{1}{2}$% z r. 1852 $104\frac{1}{4}$. Obligacye długu państwa 95. Akcye bank. $107\frac{3}{4}$ l. Pol. list. zastaw. —; nowe $97\frac{1}{2}$; Pol. 500 l. 91; 300 l. 153 l. Frydrychsdory $13\frac{1}{12}$. nne złoto za 5 tal. $10\frac{3}{4}$. Austr. banknoty $87\frac{1}{2}$.

Królestwo Polskie.

Warszawa, 3. września. W ciągu dnia wczorajszego zachorowało na cholerę w Warszawie osób 64, wyzdrowiało 56, umarło 32; ogólna liczba pozostaje chorych 352.

— 4. września. W ciągu dnia wczorajszego zachorowało na cholerę w Warszawie osób 50, wyzdrowiało 52, umarło 34; ogólna liczba pozostaje chorych 316. *(Gaz. Warsz.)*

Turcya.

(Poczta wschodnia.)

Konstantynopol, 24. sierpnia. Haireddin Basza rozwija wielką czynność w swym urzędzie, ale której też nadzwyczajne wymagają okoliczności, gdyż kradzieże, napady zbójeckie, mordy i pożogi strasznie wzięły górę. Według urzędowych wykazów obróciły w perzynę najnowsze pożary nie mniej jak 1257 domów, 603 sklepów, 4 domów strażnicych, 1 szkołę, 2 młyny, 2 meczety i jedną łaźnię. Podczas ostatniego pożaru w Parmak-Capi, spadający balek omal że nie zabił wielkiego Seraskiera, Mehmeta Baszę, który gaszeniem ognia kierował.

Smyrna, 23. sierpnia. Publiczne bezpieczeństwo jest tutaj ciągle bardzo narażone. Gubernator wyznaczył wysoką cenę za głowę sławnego herszta rozbójników, Jamy Kattargi, który się schronił w góry, a to w kierunku Magneryi. Dnia 21. wyłamało się z tutejszych więzień, jak donosi *Gaz. Tryest.*, 48 najniebezpieczniejszych złoczyńców, którzy powiązali słabą straż, złożoną tylko z dwóch laskami uzbrojonych murzynów, a potem umknęli. Dotychczas tylko 12 z nich pojmano nanowo.

Listy z Bagdadu pod dniem 26. lipca i 2. sierpnia donoszą, że Arabowie ciągle jeszcze niepokoją tę okolicę i dopuszczają się nieustannych rabunków. Karawanę, złożoną z 250—300 pielgrzymów Perskich, między którymi znajdowała się także siostra szacha Perskiego z swoim dworem, zrabowano zupełnie.

Bajrut, 17. sierpnia. Według wiadomości z Jeruzolimy dd. 10., znacznie pogorszył się, jak donosi *Gaz. Tryest.*, smutny stan miasta Hebron. Stronnicy szejka Abdurahmana opanowali dnia 6. to miasto, mordowali w niem i rabowali, i jak doniósł przybyły do Jeruzolimy posłaniec, zabili więcej niż 40 osób. Wysoka rada Jeruzolimy postanowiła nazajutrz posłać na odsiecz Hebronowi 200 żołnierzy i stojący tamże dla obrony pomniejszych miejsc korpus konnicy. Jeneralny gubernator Bajrutu odkomenderował 2 bataliony do Hebronu i spodziewa się tem prędzej pokonać niemi buntowników, że szejk Abdurehman, który był przedtem pod strażą Seraskiera w Damasku, obecnie bawi tutaj, czekając na ukończenie swego procesu, i udaje, że o wszystkich tych wypadkach nie ma najmniejszej wiadomości.

Trebizonda, 10. sierpnia. Według wiadomości z Teheranu ustała cholera w Urumya, ale zato sroży się w Kurdystanie. W mieście Urumya liczącem 25,000 dusz, zabrała w przeciągu trzech tygodni 2000 osób.

W należącem do paszalikatu Erzerum, odległem ztąd 38 mil miasteczku Bajbud postanowiła temi dniami cała muzułmańska ludność, podburzona przez swego Molla (sędzię), osiadłe tamże ormiańskie familie wytępić. Przyczyna do tego była ta, że żona i dzieci pewnego Ormianina, który przeszedł na islamizm, nie chciały przyjąć religii tureckiej. Molla tem rozgniewany, zażądał od Müdira, aby zaraz kazał stracić żonę. Müdir jednak nie pozwolił na to, lecz kazał pod jakimś pozorem żonę i dzieci zawieźć do Erzerum, a sam uczynił potrzebne kroki dla usunięcia tego sędzi, który ma wielki wpływ u tutejszej ludności, i już nieraz podburzył ją do działania przeciw rozkazom porty. *(Abbl. W. Z.)*

Wiadomości handlowe.

(Targ Ołomuniecki na woły.)

Ołomuniec, 1. września. Na dzisiejszym targu było 597 sztuk wołów, a mianowicie przypędzili: Jankel Schmelzer ze Stryja 53 sztuk, J. Medak z Kaczuwiniec 48, Pinkas Ternawka z Nowotańca 31, Hersz Felder ze Stryja 46, Samuel Pomeraz z Podhorzec 30, Eliasz Weissberg z Koczary 68, a w mniejszych partyach 321. Gatunek bydła był średni, ale mimoto utrzymały się dawne ceny i handel żwawo się odbywał.

W drodze sprzedali: Jakób Krzysztofowicz ze Stanisławowa 156 sztuk, Mondrik z Mistka 191, Salomon Seemann ze Stryja 130, Hersz Allerhand z Żurawna 150, Dawid Haas z Żurawna 156, Alter z Jagielnicy 98 i Chuda Westreich 60 sztuk.

Na targu Wiedeńskim było 2330 sztuk wołów; cena spadła, za cetnar płacono 52—56 zr. w. w.

Na przyszły tydzień spodziewają się 1200—1300 sztuk wołów z Galicyi.

Kurs lwowski.

Dnia 7—8. września.		gotówką		towarem	
		złr.	kr.	złr.	kr.
Dukat holenderski	mon. k.	5	30	5	34
Dukat cesarski	„ „	5	35	5	39
Półimperyał zł. rosyjski	„ „	9	41	9	45
Rubel śr. rosyjski	„ „	1	52	1	53
Talar pruski	„ „	1	43	1	46
Polski kurant i pięciozłotówk.	„ „	1	23	1	24
Galicyjskie listy zastawne za 100 złr.	„ „	86	24	86	50

Kurs listów zastawnych w gal. stan. Instytucie kredytowym.

Dnia 7. września 1852.		złr.	kr.
Kupiono prócz kuponów 100 po	mon. konw.	86	45
Przedano „ „ 100 po	„ „	—	—
Dawano „ „ za 100	„ „	—	—
Żądano „ „ za 100	„ „	87	15

(Kurs wekslowy wiedeński z 7. września.)

Amsterdam — l. 2. m. Augsburg 117 l. uso. Frankfurt $116\frac{1}{4}$ l. 2. m. Genua — p. 2. m. Hamburg $174\frac{1}{2}$ l. 2. m. Liwurna 115 p. 2. m. Londyn 11.41. l. 3. m. Medyolan 117. Marsylia $138\frac{1}{2}$ l. Paryż $138\frac{3}{4}$ l. Bukareszt —. Konstantynopol —. Agio duk. ces. —. Pożyczka z r. 1851 5% lit. A. $95\frac{15}{16}$; lit. B. —.

(Kurs pieniężny na giełdzie Wied. d. 6. września o pół do 2giej po południu.)

Ces. dukatów stęplowanych agio 25. Ces. dukatów obrączkowych agio $24\frac{1}{2}$. Ros. Imperyały 9.41. Śrebra agio $17\frac{3}{4}$ gotówką.

Przyjechali do Lwowa.

Dnia 7. września.

Książę Lubomirski Adam, z Krakowca. — Hr. Potocki Teodor, ze Złoczowa. — PP. Kulman Karolina, wdowa po ces. ros. jenerał-majorze. — Bobr Joanna, małżonka ces. ros. marszałka stanów, — i Babecki Leon, z Krakowa.

Dnia 8. września.

Hr. Kalinowski Władysław, z Bakowic. — P. Dulski Edward, z Iławic.

Wyjechali ze Lwowa.

Dnia 8. września.

P. Mandl, c. k. jenerał-major, do Stanisławowa.

Spostrzeżenia meteorologiczne we Lwowie.

Dnia 7. i 8. września.

Pora	Barometr w mierze wied. sprowadzony do 0° Reaum.	Stopień ciepła według Reaum.	Średni stan temperatury do g. 6. zr.	Kierunek i siła wiatru	Stan atmosfery
	" ''' ''''				
6 god. zran.	28 1 85	+ 7,5°	+ 16,5°	połud.-wschod.₂	pochm.
2 god. pop.	28 1 94	+ 16,5°	+ 7°	„	pogoda
10 god. wie.	28 1 81	+ 10°		cicho	„
6 god. zran.	28 2 14	+ 10°	+ 18°	Połud.-wschod.₃	pogoda
2 god. pop.	28 2 21	+ 17,5°	+ 6°	„	„
10 god. wie.	28 2 25	+ 10°		cicho	„

TEATR.

Dziś: opera niem.: **„Das Nachtlager in Granada."**

Jutro: Na dochód Alex. i Rozalii Ładnowskich: Quodlibet w 4 oddziałach p. n. **„Bigos hultajski,"** czyli: **„Wszystkiego po trosze."**

Główny Redaktor **M. Szrzeniawa Sartyni.**

Z c. k. galic. drukarni rządowej.